

Nasjonal transportplan 2006-2015

FFOs MERKNADER TIL STORTINGETS Samferdselskomité

avgitt 01. april 2004

FORORD

FFOs tilråding er konkrete

Samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede er Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons (FFO) overordnede mål. Kravet om likestilling og deltakelse er et krav om politiske endringer.

I denne merknaden fra FFO til St. meld. nr. 24 (2003-2004) reises derfor FFOs politiske krav. Anbefalinger til samferdselskomiteen må sees i sammenheng med den dokumentasjonen som ble framlagt i NOU 2001:22 *Fra bruker til borger*. Her ble det dokumentert at de barrierene funksjonshemmede møter i det norske samfunn, på de fleste områdene er samfunnsskapt. Dette innebærer at den diskriminering som funksjonshemmede møter langt på vei kan endres gjennom politiske beslutninger. Samtidig kan politiske vedtak hindre at nye barrierer oppstår.

Transport er en vital forutsetning for at funksjonshemmede skal kunne ha tilgang til utdanning, arbeid, kultur og andre aktiviteter i samfunnet. Det er derfor med stor spenning FFO imøteså Nasjonal transportplan 2006-2015. FFOs hovedinntrykk er at Nasjonal transportplan er skuffende lite konkret når det gjelder tiltak for å fjerne de barrierene som utilgjengelig transport utgjør. Det trengs også bevilgninger slik at tiltakene kan gjennomføres, i tillegg til at brukervedvirkning må sikres i forbindelse med konkrete handlingsplaner. FFO vil vise til Inst.S.nr.162 (2003-2004) som nylig ble lagt frem og ber komiteen henviser til denne også i sin innstilling.

Oslo, ? mai 2004

Liv Arum
generalsekretær

- FFO er funksjonshemmedes organisasjoners samarbeidsorgan i Norge
 - FFO ble stiftet 21. september 1950
- FFO har 66 medlemsorganisasjoner med over 260.000 medlemmer
 - FFO er organisert i 19 fylker
 - FFO er organisert i mer enn 60 kommuner

FFO – Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Postboks 4568 Nydalen, 0404 Oslo
Telefon 22 79 91 00
Telefaks 22 79 91 98

FFO-dok: FFO Merknader til Nasjonal transportplan 2006-2015
Trykk: FFO-Trykk, mai 2004
Opplag: 40 eksemplarer

INNHold

FORORD	2
FFOS KOMMENTARER TIL NASJONAL TRANSPORTPLAN	
2006-2015	4
INNLEDNING	4
FFOS HOVEDINNTRYKK	4
Finansiering	6
Brukermedvirkning	7
Parkering	7
KONKLUSJON	7

FFOs kommentarer til Nasjonal transportplan 2006-2015

Innledning

Transport er et av de mest sentrale områder for å sikre funksjonshemmede lik tilgang til utdanning, arbeid, fritidsbeskjeftigelser og andre samfunnsområder. I NOU 2001:22 "Fra bruker til borger" hadde transport for funksjonshemmede en sentral plass og det ble stilt krav om at all transport skal være tilgjengelig for alle innen 2012. I FFOs høringsuttalelse til NOU 2001:22 uttalte vi at:

For at målet om full tilgjengelighet til transport skal kunne nås, er det en forutsetning at tiltak og handlingsplaner korresponderer med og tas inn i Nasjonal Transportplan. Arbeidet med å utforme den neste nasjonale transportplanen (2006-2015) er allerede godt i gang, og en stortingsmelding skal legges fram i januar 2004. FFO ser det som helt sentralt for å ha noen som helst forutsetning for å lykkes med målsettingen om full tilgjengelighet til transportmidler så fort som mulig at strategiene på området inngår som en del av den nasjonale transportplanen.

(FFO høringsuttalelse til NOU 2001:22, 2002)

Manneråkutvalget hadde som et av sine hovedmål at

"Den økonomiske utviklingen for funksjonshemmede skal være av en slik art at funksjonshemmede sikres en levestandard på linje med den øvrige befolkningen."

(NOU 2001:22 Fra bruker til borger)

Som et delmål under dette skrev utvalget at

"Funksjonshemmede skal sikres muligheten til å bruke sine evner og kapasitet i aktiv deltakelse i arbeidslivet".

(NOU 2001:22 Fra bruker til borger)

Et av tiltakene for å oppnå dette var å sørge for at

"sammenhengen mellom deltakelse i arbeidslivet og transport til og fra arbeidssted må synliggjøres".

(NOU 2001:22 Fra bruker til borger)

I så vel St.meld.40 (2002-2003) "Nedbygging av funksjonshemmende barrierer", som i statsbudsjettet for 2004 har Regjeringen på området transport og funksjonshemmede henvist til Nasjonal transportplan 2006-2015. Fra funksjonshemmedes side har derfor interessen vært stor når det gjelder hva denne planen vil legge opp til for å bedre transporttilbudet til personer med funksjonshemninger.

FFOs hovedinntrykk

Ut fra de målsettinger som Manneråkutvalget satte i NOU 2001:22, har Nasjonal transportplan lite egnet som verktøy for å oppnå full tilgjengelighet til transport for funksjonshemmede i planperioden.

Det mest nyskapende av tiltakene som foreslås innenfor tilgjengelighetstiltak i dokumentet er BRA programmet, som skal ”utarbeides med det formål å forbedre tilgjengeligheten for alle i transportsektoren, særlig innen kollektivtransport”. Når det gjelder bedre transportinfrastruktur skal departementet innføre nye rapporteringsrutiner for å sikre at etater og virksomheter fører en aktiv politikk på dette området – noe som er positivt.

Det er også positivt at man på området rullende materiell sier at ”departementet vil (ved fremtidige anskaffelser) stille krav om universell utforming på sine ansvarsområder, jf. krav til konsesjon for ekspressbusser”. Dette er et skritt på vei mot å møte FFOs krav om universell tilgjengelighet i offentlige innkjøp.

Behovet for å planlegge ut fra behovet for helhetlige løsninger er omfattende. I denne sammenhengen er ”Hela Resan-prosjektet” i Sverige viktig dokumentasjon å bygge på.

Til å være det dokumentet som Regjeringen har vist til i statsbudsjettet 2004, der man med utgangspunkt i beskrivelsene i St. meld. 40 sa at ”Departementet vil i Nasjonal transportplan 2006-2015 komme tilbake med en nærmere vurdering av hvordan denne saken bør følges opp i årene framover”, er resultatet svært skuffende/tilfredsstillende.

Det hele konsentreres om prosjektet BRA og videreføring av de tre brukervedvirkningsgruppene. En grundig analyse av sammenhengen mellom funksjonshemmedes tilgang på offentlig transport og mulighet til deltakelse i samfunnslivet på områder som utdanning, arbeid og kultur, mangler etter FFOs oppfatning i transportplanen.

FFO er enig i uttalelsene fra Sosialkomiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som i Inst.S.nr.162 uttaler om Nasjonal transportplan 2006-2015 at:

”Disse medlemmer tror det vil være vanskelig å nærme seg målet om full tilgjengelighet i transportsektoren uten at det settes klare mål, offensive strategier, konkrete planer for tiltak, klare tidsfrister og vilje til å bruke økonomiske midler. Disse medlemmer mener derfor det må utarbeides tiltaksplaner for tilgjengelighet for alle kollektive transportmidler. Disse medlemmer vil presisere at tilgjengelighet i transportsektoren ikke bare dreier seg om tilgjengelighet for bevegelseshemmede, men også personer med for eksempel syns- eller hørselshemming.”

(Innst.S.nr.162 (2003-2004))

Ellers henvises det til St. meld. 40 som meldte at det skal nedsettes en tverrdepartemental arbeidsgruppe som skal gjennomgå offentlige ordninger og stønader (arbeids- og utdanningsreiser nevnes ikke i St. meld. 24) og til Stortingets vedtak om nasjonale retningslinjer for TT-ordningen – uten at noe mer konkret skrives om dette.

Igjen understreker departementet at man skal arbeide for at prinsippet om universell utforming blir bedre ivarettatt i infrastrukturtiltak – og viser til de enkelte etatenes regler og retningslinjer – som hittil ikke har medført mye konkrete resultater.

På andre områder glimrer funksjonshemmede med sitt fravær.

Under kapittel 9.3.3 Parkeringspolitikk påpekes for eksempel problematikken kommunale vs. private parkeringsplasser men intet nevnes om problemene for funksjonshemmede med parkeringskort for forlytningshemmede.

Under kapittel 11 virkninger har man beregnet samfunnsøkonomisk nytte av miljøtiltak, økt sikkerhet osv. men intet om gevinsten av universell tilgjengelighet for funksjonshemmede.

Finansiering

BRA prosjektet ser lovende ut som et konkret handlingsprogram for gjennomføring av tiltak for økt bruk av universell utforming innen transport. Men eventuell suksess avhenger av at det settes av tilstrekkelige midler til gjennomføring av tiltakene. Det blir ved behandling av statsbudsjettet at Regjeringen vil vise hvor store midler som blir satt til rådighet for å gjennomføre tiltakene. I dag deles det ut 2 mill. kroner til hver av brukermedvirkningsgruppene pr. år og det er mange tiltak som skal til for å oppnå en tilgjengelig transportkjede. FFO ber derfor Stortinget å sikre at det blir satt av tilstrekkelige midler for å gjennomføre tiltakene.

I Sverige har man satt av 1 milliard kroner for å oppfylle målsettingen om tilgjengelig transport for alle innen 2010. BRA prosjektet skal være et norsk tiltak som skal tilsvare det svenske tiltaket "Hela Resan". Men for å oppnå målsetting om tilgjengelig transport i Norge må det stilles til rådighet tilsvarende midler. Det fremgår ikke av Nasjonal transportplan 2006-2015 noen finansiell ramme som på noen som helst måte tilsier en tilsvarende norsk satsing.

FFO har i krav til statsbudsjettet 2005 bedt om en investeringsplan fra Regjeringens side på minst 1, mrd kroner for perioden 2005-2012, hvorav 300 mill. kroner avsettes i 2005, slik at målet om full tilgjengelighet til offentlig transport innen 2012 kan følges opp. Videre har FFO krevet at Regjeringen skal øke støtten til tilskuddsordningen for økt tilgjengelighet for alle (Statsbudsjettets kap. 1330.60). I forhold til disse kravene er mangelen på en finansiell ramme for tiltakene i Nasjonal transportplan også skuffende.

Det er også viktig at tilstrekkelige midler settes av for å gjennomføre intensjonene i EUs direktiver for tilgjengelighet til transport. Dette gjelder så vel EU Direktiv 2001/85/EF Om særlige bestemmelser for kjøretøyer som brukes til personbefordring og har flere enn åtte sitteplasser (busdirektivet) som ble gjeldende lov i Norge 13. februar 2004, som Direktiv 1998/18/EF om sikkerhet innen maritim transport, som også vil gjelde i Norge fra 2004. Det vil også i 2004 komme en lov om flypassasjerers rettigheter fra EU som vil gjelde i Norge gjennom EØS avtalen.

Brukermedvirkning

Det er opp til etatene (Jernbaneverket, Statens Vegvesen og Avinor) å utarbeide 4-årige handlingsplaner for konkrete tiltak for perioden 2006-2009. Da er det viktig at brukergruppene involveres på et så tidlig stadium som mulig. Reell brukermedvirkning, særlig gjennom brukermedvirkningsgruppene innen vei-, fly- og togtransport, er vitalt for at tiltakene skal komme funksjonshemmede mest mulig til gode.

Parkering

FFO ber videre Samferdselskomiteen om å ta opp problematikken rundt gratis parkering for personer med parkeringskort for forflytningshemmede på private parkeringsplasser.

I FFOs krav til statsbudsjettet 2005 krevet FFO at Regjeringen sørger for at funksjonshemmede med parkeringsbevis sikres avgiftsfri parkering når kommunale parkeringsplasser overtas og administreres av private firmaer. Under kapittel 9.3.3 "Parkeringspolitikk" peker man i Nasjonal transportplan på problematikken kommunale vs. private parkeringsplasser men intet nevnes om problemene for funksjonshemmede med parkeringskort for forflytningshemmede.

Konklusjon

FFO savner en grundigere analyse av sammenhengen mellom tilgjengelighet til transport og funksjonshemmedes mulighet til å delta i samfunnslivet, i Nasjonal transportplan.

Stortingsmeld 24 Nasjonal transportplan 2006-2015 inneholder gode prinsipielle og strategiske målsettinger, men mangelen på konkrete tiltak og en tilstrekkelig økonomisk ramme gjør at FFO tviler på at transportplanen kan være et tilstrekkelig verktøy for å oppnå målsettingen om tilgjengelig transport for alle innen 2012, slik det ble fastslått i NOU 2001:22 Fra bruker til borger. FFO minner her om Sosialkomiteens vedtak V i Inst.S.nr.162 til Stortingsmelding 40:

"Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en handlingsplan for å øke funksjonshemmedes tilgjengelighet til transport, bygg, informasjon, og andre viktige samfunnsområder. Planen må inneholde klare tidsfrister for når ulike tiltak skal være gjennomført, samt en forpliktelse fra statens side knytta til finansieringa av handlingsplanen."

(Innst.S.nr.162 (2003-2004))

FFO ber Samferdselskomiteen vise til Sosialkomiteens innstilling (Inst.S.nr.162 (2003-2004)) på dette området og vektlegge at Regjeringen må følge dette vedtaket opp i forbindelse med statsbudsjettet for 2005. FFO ber også Samferdselskomiteen legge vekt på brukermedvirkning i den videre prosessen rundt Nasjonal Transportplan, bl.a. gjennom brukermedvirkningsgruppene innen transportsektoren, for å sikre langsiktige føringer og prioriteringer i arbeidet med å gjøre transport tilgjengelig for alle.